

Башкортостан Республикаһы Ғафури муниципаль районы
Яңғызкайын ауылының муниципаль бюджет дөйөм белем биреү учреждениеһы филиалы
Н.Р. Уразбаев исемендәге Үтәк урта дөйөм белем биреү мәктәбе

“Каралған”

ММБ ултырышында

Протокол № 1

«25» 08 2023й.

“Килешенде”

Укытыу-тәрбиә эштерә
буйынса директор урынбасары

Ға /Ғәлекәева А.Н./

“Расланды”

Мәктәп директоры:

Насыров Р.З.

Приказ №

«3» 08 2023й.

Башкорт (дәүләт) теле

предметы буйынса

1-4 кластар өсөн эш программаһы

Программа кимәле: базис.

Үтәлеү ваҡыты: 4 йыл.

Тәкдим ителә торған эш программаһы Башкортостан Республикаһы Мәғариф Министрлығы тарафынан тәкдим ителгән “Башкорт теле һәм әҙәбиәтенән укытыу урыс телендә алып барылған мәктәптәрҙең 1-11 кластары өсөн программаһы”на (авторҙары – Тикеев Д.С., Толombaев Х.А., Хөснөтдинова Ф.Ә.) таянып төҙөлдө.

Төҙөүсө: Әмерханова Ғәлиә Ғәлим кызы.

2023 йыл

I. Аңлатма языу

1. Укытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙең 1-4 – се кластары өсөн башкорт теленән эш программаһы.

Укытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙең 1-4 – се кластары өсөн башкорт теленән эш программаһы икенсе быуын башланғыс дөйөм белем биреүҙең Федераль дөүләт стандарттарында куйылған талаптар, башланғыс дөйөм белем биреүҙә планлаштырылған һөҙөмтәләр нигеҙендә төҙөлдө.

Укытыу предметының укытыу планында тоткан урыны.

Эш программаһы Башкортостан Республикаһы Мәләүез районы муниципаль районы Ергән ауылы урта дөйөм белем биреү мәктәбе муниципаль дөйөм белем биреү бюджет учреждениеһының төп белем биреүҙең дөйөм белем биреү программаһы нигеҙендә төҙөлдө.

Эш программаһы башкорт телен дөүләт теле буларак укытыуға 1-4 кластарҙа **база кимәлендә** өйрәнелә (1 класта 33 сәғәткә бүленгән), 34 сәғәткә бүленгән (азнаға 1 сәғәт), шул иҫәптән контроль эштәр өсөн: 1-се класта: 1- күсереп языу, 1- һорауға яуап, 1- диктант; 2-се класта: 1- күсереп языу, 2- диктант; 3-сө класта: 1- күсереп языу, 1- һорауға яуап, 3- диктант, 1- изложение, 2- инша; 4-се класта: 1- күсереп языу, 1- һорауға яуап, 2- диктант, 1- изложение, 2- инша үткәреү карала.

Программа үҙенсәлектәренең характеристикаһы:

- Эш программаһы Башкортостан Республикаһы Мәғариф министрлығы тарафынан раҫланған “Башкорт теленән программа” (Укытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙең I-XI кластары өсөн) нигеҙендә төҙөлдө. Төҙөүселәре Толombaев Х.А., Дөүләтшина М.С., Ғәбитова З.М., Усманова М.Г. - Ижевск: Книгоград, 2008 йыл.

- Укытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларының 1-4-се кластары өсөн “Башкорт теле” (дөүләт теле буларак) предметы буйынса белем биреү өлгө программалары нигеҙендә төҙөлдө. Автор-төҙөүсе: Дөүләтшина М.С., – Өфө: Китап, 2017.

- М.С. Дөүләтшина, Н.Н.Кинйәбаева, Г.М.Садыкова. Укытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙең 2 класы өсөн “Башкорт теле” дәрәсләгенә методик күрһәтмәләр . – Өфө: Китап, 2015.

- М.С. Дөүләтшина, Н.Н.Кинйәбаева, Г.М.Садыкова. Укытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларының 3-4-се кластары өсөн (башкорт телендә дөүләт теле буларак өйрәнеләүселәр өсөн) “Башкорт теле” дәрәсләгенә методик күрһәтмәләр . – Өфө: Китап, 2015.

- Толombaев Х.А., Дөүләтшина М.С., Ғиниәтуллина Ф.М.. Башкорт теле: Укытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙең 1-се класс укыусылары өсөн дәрәсләк (укыу кулланмаһы). – Өфө: Китап, 2011.

- М.С. Дөүләтшина, Ф.М.Ғиниәтуллина, Н.Н.Кинйәбаева, Г.М.Садыкова авторлығында сыҡкан 2, 3, 4 кластар өсөн “Башкорт теле” дәрәсләктәре (укыу кулланмалары) нигеҙендә эшләнде. – Өфө: Китап, 2016.

- Дәрәсләктәр:

- Толombaев Х.А., Дөүләтшина М.С., Ғиниәтуллина Ф.М.. Башкорт теле: Укытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙең 1-се класс укыусылары өсөн дәрәсләк (укыу кулланмаһы). – Өфө: Китап, 2011.

- Толombaев Х.А., Дөүләтшина М.С., Ғиниәтуллина Ф.М., Кинйәбаева Н.Н. - Башкорт теле: Укытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙә башкорт телен 1-се йыл өйрәнеләүсе 2-се класс укыусылары өсөн дәрәсләк (укыу кулланмаһы) . – Өфө : Китап, 2014.

- Башкорт теле: укытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларында башкорт телен мәктәптәрҙең 2-се йыл өйрәнеүсә 3-ө класс укыусылары өсөн дәреслек (укыу кулланмаһы). М.С.Дәүләтшина, Н.Н.Кинйәбаева, Г.М.Садыкова. – Өфө: Китап, 2015.

- Башкорт теле: укытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларының 4-се класс укыусылары өсөн башкорт телен (дәүләт теле буларак) өйрәнеү өсөн дәреслек (укыу кулланмаһы). М.С.Дәүләтшина, Н.Н.Кинйәбаева, Г.М.Садыкова. – Өфө: Китап, 2016.

Был эш программаһында федераль һәм республика закондары талаптары тормошҡа ашырыла:

1. Рәсәй Федерацияһы Мәғариф һәм Фән министрлығының №1089 бойороғо менән 5.03.2004 10.11.2011 йыл раҫланған Дәүләт белем биреү стандарттарының Федераль компоненты, Рәсәй Федерацияһы Мәғариф һәм Фән министрлығының 10.11.2011 йыл №2643 31.01.2012 йыл № 69 бойороғо менән үзгәртелгән.

2. Рәсәй Федерацияһының “Рәсәй Федерацияһында Мәғариф тураһында” Федераль законы 29.12.2012 №273-ФЗ.

3. Башкортостан Республикаһының “Башкортостан Республикаһының Мәғариф тураһында” законы 01.07.2013 №696-З

4. ”Рәсәй Федерацияһы халыктары телдәре тураһында” законы 25 октябрь 1991 №1807-1 (24.07.98, 11.12.2002 йыл үзгәртелгән)

5. ”Башкортостан халыктары телдәре тураһында” законы 15.02.1999 йыл №216-З

6. Башкортостан Республикаһында Милли мәғарифты үстөрөү концепцияһы 31.12.2009 йыл №УП-730

Программа йөкмәткеһе 3 йүнәлештән тора:

-телмәр эшмәкәрлеген формалаштырыу;

-телдең системаһын (фонетика, орфография, орфоэпия, грамматика, пунктуация) өйрәнеү;

-бәйләнешле текст менән эшләргә өйрәтеүгә күз уңында тота.Шулай ук унда милли тәрбиә тураһында ла мәсьәлә күтәрелә.

Программаның йөкмәткеһе һәм төҙөлөшө.

Рус һәм башҡа мәктәптәрҙә телдә белмәгән балаларға башкорт телен өйрәтеүгә байтаҡ үзенсәлектәре бар. Уларҙың иң мөһимдәре:

1. Балаларҙы башкортса һөйләшкәргә өйрәтеү үҙәк урынға куйыла.

2. 1-4 кластарҙа башкорт телен өйрәнеү өсөн укытыу планында азнаға 1-әр сәғәт ваҡыт бирелә. Был дәрестәрҙә балаларҙы башкортса һөйләшкәргә, укырға, элементар яҙырға өйрәтеү бергә алып барыла. Тел менән әҙәби материал бергә кушып өйрәнелә (интеграция).

3. Башкорт теле мотлак практик рәүештә өйрәнелә. Лингвистик һәм әҙәби күренештәр, укыу материалы нигеҙендә, практик кулланыу максатынан сығып өйрәнелә (коммуникатив йүнәлеш).

2. Программа буйынса башкорт теленә өйрәтеүгә максаты һәм бурыстары:

1. Башкорт теленә лексикаһын, фонетикаһын, грамматикаһы буйынса төп белемдә үзләштерәү.

2. Тәждим ителгән темалар буйынса балаларҙың һүзлек составын арттырыу, телмәр күнекмәләрен камиллаштырыу.

3. Балаларҙың оптималь укыу күнекмәләрен үстөрөү.

4. Ситуациялар, темалар буйынса һорауҙар биреү, шул һорауҙарға һүрәт, картина, текст нигеҙендә ижади яуап бирә белеү.

5. Темаға тап килгән шиғырҙар ятлау, йырҙар өйрәнеү һәм башкарыу, экскурсияларҙа, уйындарҙа катнашыу, концерттар әҙерләү һәм сығыш яһау. Һәр осрақта ла телмәр төҙөү игтибарға алына.

6. Әйтелешә катмарлы булмаған һүзҙәрҙе, ябай һөйләмдәрҙе тәүҙә күсереп, шунан яттан яҙыу.

7. һәр тема буйынса эш барышында тыуған Республика менән танышыуҙы дауам итеү.
8. Башкорт халкына, тарихына, Башкортостан тәбиғәтенә, сәнғәтенә, әҙәбиәтенә ихтирам тәрбиәләү.

3. Уҡытыу-методик кулланмалар исемлегә

1) Уҡытыуының тел буйынса уҡыу- уҡытыу методик комплекты:

Төп әҙәбиәт

1. Эш программаһы Башкортостан Республикаһы Мәғариф министрлығы тарафынан раҫланған «Башкорт теленән программа» (Уҡытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙең I-IX кластары өсөн) . Төҙөүселәр: Толомбаев Х. А., Дәүләтшина М.С., Ғәбитова З. М., Усманова М. Г.- Ижевск: «Книгоград», 2008.
2. Уҡытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларының 1-4-се кластары өсөн “Башкорт теле” (дәүләт теле буларак) предметы буйынса белем биреү өлгө программалары. Автор-төҙөүсә Дәүләтшина М.С., – Өфө: Китап, 2017.
3. М.С. Дәүләтшина, Н.Н.Кинйәбаева, Г.М.Садыкова. Уҡытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙең 2 класы өсөн “Башкорт теле” дәрәҫлегенә методик күрһәтмәләр . – Өфө: Китап, 2015.
4. М.С. Дәүләтшина, Н.Н.Кинйәбаева, Г.М.Садыкова. Уҡытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларының 3-4-се кластары өсөн (башкорт телен дәүләт теле буларак өйрәнеүселәр өсөн) “Башкорт теле” дәрәҫлегенә методик күрһәтмәләр. – Өфө: Китап, 2015.

5. Дәрәҫлектәр:

- Толомбаев Х.А., Дәүләтшина М.С., Ғиниәтуллина Ф.М.. Башкорт теле: Уҡытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙең 1-се класс уҡыусылары өсөн дәрәҫлек (уҡыу кулланмаһы). – Өфө: Китап, 2011.
 - Толомбаев Х.А., Дәүләтшина М.С., Ғиниәтуллина Ф.М., Кинйәбаева Н.Н. -Башкорт теле: Уҡытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙә башкорт телен 1-се йыл өйрәнеүсә 2-се класс уҡыусылары өсөн дәрәҫлек (уҡыу кулланмаһы) . – Өфө : Китап, 2014.
 - Башкорт теле: уҡытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларында башкорт телен мәктәптәрҙең 2-се йыл өйрәнеүсә 3-ө класс уҡыусылары өсөн дәрәҫлек (уҡыу кулланмаһы). М.С.Дәүләтшина, Н.Н.Кинйәбаева, Г.М.Садыкова. – Өфө: Китап, 2015.
 - Башкорт теле: уҡытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларының 4-се класс уҡыусылары өсөн башкорт телен (дәүләт теле буларак) өйрәнеү өсөн дәрәҫлек (уҡыу кулланмаһы). М.С.Дәүләтшина, Н.Н.Кинйәбаева, Г.М.Садыкова. – Өфө: Китап, 2016.
6. З.М.Ғәбитова, Х.А.Толомбаев. Урыҫ мәктәптәрендә башкорт телен уҡытыуҙы ойоштороу буйынса методик кәңәштәр.Өфө – 2006.
 7. М.Ғ.Усманова, З.М.Ғәбитова. Башкорт теленән диктант һәм изложениелар йыйынтығы. Өфө – Китап – 2009.
 8. Х.А. Толомбаев, Ф.М. Ғиниәтуллина. Башкорт теленән дидактик материалдар: уҡытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙең 1-2 кластары өсөн. – Өфө: Китап, 2015. – 176 бит.

9. Толombaев Х.А., Дәүләтшина М. С., Сиразетдинов З. Ә. Башкортса өйрәнәйек. Урыҫ мәктәптәренәң 1-4 – се синифтары өсөн башкорт теленән электрон дәреслек. – Өфө: Мәғариф министрлығы, 2003.
10. М.С. Дәүләтшина, Н.Н.Кинйәбаева, Г.М.Садыкова Укытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙең 2 класы өсөн “Башкорт теле” дәреслегенә методик күрһәтмәләр . – Өфө: Китап, 2015. – 176 бит
11. Башкорт теленән диктанттар йыйынтығы. 1-4-се класс укытыусылары өсөн кулланма. Сәлихова М.Т., Шафикова С. Х. - Өфө: Китап, 1997.

Өстәлмә әҙбиәт

1. Аслаев Т.Х., Исламғолова Ы.Ә. Уйнат, уйлат баланы: Укытыусы өсөн кулланма. – Өфө, 1993.
2. Аслаев Т. Х., Атнағолова С.В. Телмәр үстөрөү буйынса сюжетлы картиналар.-Өфө:Китап, 1996.
3. Башкортса – русса мәкәлдәр һәм әйтемдәр һүзлегә. – Өфө: Китап, 1994.
4. Башкорт теле таблицаларҙа, схемаларҙа һәм ҡағизәләрҙә. Әүбәкирова З.Ф.– Өфө, 2006.
5. «Башкортостан укытыусыһы», «Аҡбузат», «Аманат» журналдары, “Йәншишмә” гәзиттәрә.
6. Башкорт алфавиты һүрәттәрҙә.
7. Ғәбитова З.М. Телмәр үстөрөү дәрестәрә. – Өфө: Китап, 2009.
8. Нафикова З.,Азнабаева Ф.. Тылсымлы өндәр (методик кулланма) .- Өфө, Зәйнәб Бишәева исемәндәгә “Китап”нәшриәте, 2010
9. Сынбулатова Ф.Ш. “Туған тел” дәреслегенә методик кулланма. 1-2 кластар. – Өфө, 2008.
- 10.Тел төзәткестәр, тизәйткестәр, һанамыштар. Төзөүселәр: Исәнғолова Ә.Ф., Дәүләтҡолова Г.Ш. – Өфө: Әшлеклә династия, 2008.
- 11.Туғызбаева Ф. Мин укырға яратам.-Өфө: Китап, 2009.
- 12.Туғызбаева Ф.Без укырға өйрәнәбез.-Өфө: Китап, 2008.
13. Ял минуттары өсөн күнегүҙәр. Методик кулланма. Төзөүселәр: Исәнғолова Ә.Ф., Дәүләтҡолова Г.Ш. – Өфө: Әшлеклә династия, 2008

2) Укыусылар өсөн тел буйынса укыу-укытыу методик комплекты:

1. Дәреслектәр:

- Толombaев Х.А., Дәүләтшина М.С., Ғиниәтуллина Ф.М.. Башкорт теле: Укытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙең 1-се класс укыусылары өсөн дәреслек (укыу кулланмаһы). – Өфө: Китап, 2011.
- Толombaев Х.А., Дәүләтшина М.С., Ғиниәтуллина Ф.М., Кинйәбаева Н.Н. -Башкорт теле: Укытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙә башкорт телен 1-се йыл өйрәнәүсә 2-се класс укыусылары өсөн дәреслек (укыу кулланмаһы) . – Өфө : Китап, 2014.
- Башкорт теле: укытыу рус телендә алып барылған дөйөм беләм бирөү ойошмаларында башкорт телен мәктәптәрҙең 2-се йыл өйрәнәүсә 3-ө класс укыусылары өсөн дәреслек (укыу кулланмаһы). М.С.Дәүләтшина, Н.Н.Кинйәбаева, Г.М.Садыкова. – Өфө: Китап, 2015.

- Башкорт теле: укытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойшмаларының 4-се класс укыусылары өсөн башкорт телен (дәүләт теле буларак) өйрәнәү өсөн дәреслек (укыу кулланмаһы). М.С.Дәүләтшина, Н.Н.Кинйәбаева, Г.М.Садыкова. – Өфө: Китап, 2016.

2. «Башкорт теле» укыу кулланмаһына эш дәфтәрҙәре, укытыу рус телендә алып барылған мәктәптәрҙең 1-4 - се класс укыусылары өсөн, М.С. Дәүләтшина, Н.Н.Кинйәбаева, Г.М.Садыкова.—Өфө: Китап, 2016.

II. Укыу йылы аҙағына планлаштырылған һөҙөмтәләр

1. Укыусыларҙың белем кимәленә талаптар:

- Укығанды, һөйләгәнде аңлау, йөкмәтке буйынса һорауҙар, һәм шул һорауҙарға яуап бирә белеү;
- Прозаик текстарҙы дөрөҫ, шыма, аңлы укыу белеү;
- Укылған текстты өлөштәргә бүлөү, исем биреү, элементар план төҙөү;
- Текстан аңлашылмаған һүҙҙәрҙе табыу, һүҙлектәрҙе файҙаланыу;
- Башкортостан тураһында мәғлүмәттәргә эйә булыу;
- Башкорт халкының мәкәлдәре, йомактарын белеү;
- Хәрефтәрҙе һәм һүҙҙәрҙе матур , дөрөҫ яҙа белеү;
- Өйрәтеү диктанттар яҙа белеү.

2. Укытыу һөҙөмтәләренә талаптар

I. Шәхси сифаттарҙы үстөрөү:

- донъяны күп телле һәм мәҙәниәтле йәмғиәт буларак кабул итеү;
- үҙеңде илдең гражданы итеп тойоу;
- телде (шул иҫәптән башкорт телен) төп аралашыу сараһы буларак кабул итеү;
- башкорт теле саралары ярҙамында (балалар фольклоры, балалар әҙәбиәтенең кайһы бер үрнәктәре) укыусының башкорт халкының тормошо менән танышыуы.

II. Метапредмет һөҙөмтәләр:

- укыусының коммуникатив һәләттәрен үстөрөү; элементар коммуникатив мәсьәләне сисеү өсөн адекват тел һәм телмәр сараларын һайлау һәләтен үстөрөү;
- башланғыс класс укыусыһының танып белеү һәм эмоциональ сфераларын үстөрөү; башкорт телен өйрәнәүгә мотивация булдырыу;
- укытыу-методик комплекстың төрлө компоненттары (дәреслек, аудиодиск һ.б.) менән эшләргә өйрәтеү.

III. Предмет һөҙөмтәләре:

- башкорт теле нормалары (фонетик, лексик, грамматик) тураһында башланғыс белешмә;

- (курс йөкмәткеһе кимәлендә) өн, хәрәф, һүз кеүек тел берәмектәрен табыу һәм сағыштырыу һәләте.

IV. Универсаль укыу эш төрҙәрен үзләштерәү:

А. Коммуникатив сферала (башкорт телен аралашыу сараһы буларак өйрәнәүҙә)

Телмәр эшмәкәрлегенә түбәндәге төрҙәрендә телмәр компетенцияһы

һөйләү телмәрендә:

- аралашыуҙың типик ситуацияларында элементар этикет диалог алып барыу;
- элементар кимәлдә укыусының үзе, ғаиләһе, дуҫы тураһында һөйләү; предмет, картинаны һүрәтләү; персонажды кыҫкаса кылыҡһырлауы.

Тыңлап аңлауҙа:

- укыусының укытыусы һәм класташтарының телмәрен тыңлап аңлауы; аудиоязмаларҙағы ҙур булмаған текстарҙың йөкмәткеһен аңлауы.

Укыуҙа:

- өйрәнелгән тел материалына таянып төҙөлгән ҙур булмаған текстарҙы кыҫкырып укыу;
- өйрәнелгән тел материалы менән бер рәттән яңы һүҙҙәргә лә үз эсенә алған текстарҙы эстән укыу һәм уларҙың төп йөкмәткеһен аңлау,
- текстан кәрәкле информацияны табыу.

Язма телмәрҙә:

- языу техникаһына эйә булыу;
- үрнәк буйынса байрам менән котлау һәм кыҫка шәхси хат языу.

Тел компетенцияһы (тел сараларын үзләштерәү)

- башкорт теленә өндәрен дөрөҫ әйтеү һәм айырыу; һүҙҙәргә һәм фразаларға дөрөҫ басым ҡуйыу;
- төрлө һөйләм төрҙәрен интонация менән укыу;
- башланғыс мәктәп курсында өйрәнелгән укыу һәм орфографик ҡағизәләрҙе ҡулланыу;
- башланғыс мәктәп курсында өйрәнелгән лексик берәмектәрҙе (һүҙҙәр, һүҙбәйләнештәр, баһалау лексикаһы, телмәр клишелары) һәм
- грамматик күренештәрҙе таныу һәм телмәрҙә ҡулланыу.

Социомәҙәни компетенция географик атамаларҙы, билдәле балалар әсәрҙәренә персонаждарын, популяр әкиәттәргә сюжеттарын, балалар фольклорының ҙур булмаған әсәрҙәрен (шиғырҙар, йырҙар) белеү;

Б. Танып белеү сфераһы:

- айырым өндәр, хәрәфтәр, һүҙҙәр, һүҙбәйләнештәр, ябай һөйләмдәр кимәлендә башкорт һәм рус телдәренә күренештәрен сағыштыра белеү;
- башланғыс мәктәп тематикаһы кимәлендә өлгө буйынса күнегеүҙәр эшләй белеү;
- ҡағизәләр, таблицаларҙы ҡуллана белеү;
- үз-үҙеңдә башланғыс класс укыусыһы кимәлендә баһалай белеү;

В. Дөйөм ҡиммәттәргә йүнәлеш сфераһында:

- башкорт телен фекер, хис-тойғо, эмоцияларҙы белдерәү сараһы буларак ҡабул итеү;
- балалар фольклоры яҙамында башкорт халкының рухи ҡиммәттәрен үзләштерәү.

Г. Эстетик сферала:

башкорт телендәге хис-тойға һәм эмоцияларҙы белдерәүсә сараларҙы үزلәштерәү;
балалар әҙәбиәте үрнәктәре менән танышканда матурлыҡты танырға өйрәнәү.

Д. Хезмәт сфераһында:

- укыу процесында билдәләнгән планға ярашлы эшләр белеү.

III. Укытыу предметының төп йөкмәткеһе– 1-се класс

1. Укытыу предметының төп йөкмәткеһе

1. Башкортостан- минең тыуған республикам. - 1 сәғәт.

Башкортостандың ҡалалары, ауылдары, йылғалары, күлдәре тураһында мәғлүмәт биреү. Башкорт теленең үзенсәлекле өндәрен ҡабатлау, темаға ҡараған башкорт һүҙҙәрен дөрөҫ әйтеү күнекмәләрен ҡамиллаштырыу.

2. Танышыу.-4 сәғәт.

Иҫәнләшеү. Танышыу диалогы. Һин ҡайҙан? Һиңә нисә йәш? Һинең туғандарың бармы?

Һорау бирергә, һорауҙарға яуап бирергә, диалог төҙөргә өйрәтеү.

3. Ғаилә. – 4 сәғәт.

Үҙенең ғаиләһе, ғаилә ағзалары, уларҙың эштәре, туғанлыҡ мөнәсәбәте тураһында һөйләшеү. Башкорт телендә әйәлек ялғауҙарын практик үزلәштерәү.

4. Мәктәп. – 1 сәғәт.

Балаларҙың үҙҙәре укыған мәктәп, уның үзенсәлекле билдәләрен, урынлашыуын, кабинеттарын белеү. Һүҙҙәрҙең предметты, билдәне, эште белдерәүе.

5.Укыу әсбаптары. – 3 сәғәт

6.Төҫтәр.-3 сәғәт.

Темаға ҡараған һүҙҙәрҙе өйрәнәү. Һүҙҙәрҙе ҡалың һәм нәзек ялғауҙар.

7. Һандар. – 2 сәғәт.

Азык-түлек, кейем-һалым хаҡы, уларҙың үлсәме, уларҙы һатып алыу, тәртипле тотонуу. Телмәрҙә һандарҙы практик ҡулланыу.

8. Уйын, уйынсыҡтар. – 3 сәғәт.

Уйынсыҡ исемдәре, билдәләре, уйындар. Башкорт телендә ҡалың һәм нәзек ялғауҙар.

9. Кем ни эшләр? – 2 сәғәт. Ни эшләр? Ни эшләрҙе? Ни эшләмә? Ни эшләмәгә? һоруҙарына яуаптар.

10. Тән өлөштәре. – 2 сәғәт.

Кешенең организмы, тән өлөштәре атамаларын үزلәштерәү, тәнде таҙа тотуу, һаулыҡты һаҡлау.

11. Кейем-һалым. – 3 сәғәт.

Кейем-һалым исемдәре, уларҙың үлсәме, кейем һатып алыу, уларҙы бөхтә тоту. Өс кейемдәре. Аяк кейемдәре. Баш кейемдәре. Башкорт телендә килеш һәм зат ялғауҙарын кулланыу.

12. Йорт хайуандары һәм коштары.- 2 сәғәт.

Ошо темаға караған һүҙҙәр, уларҙы дөрөс әйтеү.

13. Кырағай хайуандар һәм коштар.- 3 сәғәт.

Темаға караған һүҙҙәрҙе өйрәнеү. Һүҙҙәрҙе калын һәм нәзек ялғауҙар.

14. Йомғаклау. – 1 сәғәт.

Беренсе класта өйрәнгәндәрҙе иҫкә төшөрөү. Башкорт теленең үзенсәлекле өндәре һәм хәрәфтәре, һөйләмдә һүҙҙәрҙең урыны.

III. Уҡытыу предметының төп йөкмәткеһе– 2-се класс

1. Уҡытыу предметының төп йөкмәткеһе

1. Танышыу - 2 сәғәт.

Һин кем? Һеҙ кем? Һиненң исеменң кем(нисек)? Һин кайҙа йәшәйһең? Һиңә нисә йәш? Һорауҙарына яуап биреү. Башкорт теленең үзенсәлекле өндәрен (ә, һ, н, ҙ, ү) үзләштереү; темаға караған башкорт һүҙҙәрен дөрөс әйтеү күнекмәләрен камиллаштырыу.

2. Был мин – 2 сәғәт.

Кешенең организмы, тән өлөштәре атамаларын үзләштереү, тәнде таза тоту, һаулыҡты һаҡлау. Башкорт теленең үзенсәлекле өндәрен (к) үзләштереү. **Миненң, һиненң, уның** алмаштарының мәғәнәләренә төшөнөү, уларҙы кулланып (ауырта-ауыртмай) һөйләмдәр төҙөү.

3. Миненң ғаиләм – 3 сәғәт.

Үҙенең ғаиләһе, ғаилә ағзалары, уларҙың эштәре, туғанлыҡ мөнәсәбәте тураһында һөйләшеү. Башкорт телендә эйәлек ялғауҙарын практик үзләштереү. Башкорт теленең үзенсәлекле өндәрен (ғ, ө) үзләштереү. Нимә эшләй? һорауына яуап биреү.

4. Мин нимә яратам? – 2 сәғәт.

Үҙең, үҙеңдең ғаилә ағзалары, уларҙың эштәре, тураһында һөйләшеү. Башкорт милли аштары тураһында һөйләшеү. Аш-һыу приборҙары һүҙҙәрен кулланып (нимә менән?) һөйләмдәр төҙөү. Башкорт теленең үзенсәлекле өндәрен (с) үзләштереү.

5. Миненң мәктәбем– 2 сәғәт.

Балаларҙың үҙҙәре уҡыған мәктәп, уның үзенсәлекле билдәләрен, урынлашыуын, кабинеттарын беләү. Һүҙҙәрҙең предметты, билдәне, эште белдерәү. Ниндәй? һорауына яуап биреү. Һөйләмдә һүҙҙәр тәртибе. Диалог төҙөргә өйрәнеү.

6. Миненң класым – 1 сәғәт.

Мәктәп, класс бүлмәләре, дәрестәр, кластағы уҡыусылар, уларҙың эштәре. Темаға караған һүҙҙәрҙе өйрәнеү. Өндәү һәм һорау һөйләмдәр. Ниндәй? һорауына яуап биреү.

7. Мин мәктәпкә йыйынам – 1 сәғәт.

Мәктәп, класс бүлмәләре, дәрестәр, кластағы уҡыусылар. Уларҙың эштәре. Һөйләмдәр төҙөү, уҡыу, һөйләү.

8. Мин укыусы – 1 сәғәт. Диалог.

Мин мәктәпкә йыйынам. Кроссворд. Нисек? һорауына яуап биреү.

9. Мин дәрестә- 2 сәғәт.

Текст. Минең душым. Һүрәтле текст. Артур мәктәпкә бара. Кайза? һорауына яуап биреү. Эргәһендә-в (предлог), внутри мәғәнәһен үзләштереү. Кайза? Өстөндә-на(предлог), астында-под (предлог) мәғәнәләрен үзләштереү.

10. Мин дәрестән сыктым– 4 сәғәт. Сюжетлы һүрәттәр. Түңәрәктәр. Без түңәрәккә йөрөйбөз. Тәһәфестә. Алинаның көн тәртибе. Нимә эшләйем? һорауына яуап биреү. План буйынса һораузарға яуап биреү, һөйләү. Башкорт теленең специфик өндәренең әйтелешен һәм язылышын өйрәтеү.

11. Минең уйынсыктарым – 3 сәғәт.

Уйынсыктар магазины. Сюжетлы һүрәттәр. Тиззән Яңы йыл етә. Тәртип кағизәләре. Нимә? Нимәләр? Ниндәй? һорауларына яуап биреү. Бәйләнешле текст, диалог төзөү. Нимә эшләйбөз? Нимә эшләмәйбөз? һорауларына яуап биреү. Текстның йөмәткәһе өстөндә эш. Нимә эшләмә? һорауына яуап биреү. һораузарға таянып бәйләнешле текст төзөү.

12. Мин уйнарга яратам – 1 сәғәт.

Сюжетлы һүрәттәр. Кышкы уйындар. Безҙең катокта. Нимә эшләйбөз? һорауына яуап биреү. Текстның йөмәткәһе өстөндә эш. Бәйләнешле текст, диалог төзөү.

13. Мин уйнарга сығам – 2 сәғәт.

Һүрәтле текст. Миңә нимә кәрәк? һорауына яуап биреү. Кәрәк, кәрәкмәй һүззәрен үзләштереү.

14. Мин уйнарга сыктым – 2 сәғәт. Картина. Башкорт өндәрен һәм хәрәфтәрен дөрөс укыу, языу. Нисәнсе? һорауына яуап биреү. Картинаны тасуирлау.

15. Минең кескәй душтарым – 2 сәғәт. Сюжетлы һүрәттәр. Халык ижады. Текст. Тест һораулары. Был нимә? Ниндәй? һорауларына яуап биреү. План буйынса һораузарға яуап биреү, бәйләнешле текст төзөү.

16. Мин ял итәм - 2 сәғәт.

Сюжетлы һүрәттәр. Хайуандар тураһында әкиәттәр. Кайза? Кайзан? Касан? һорауларына яуап биреү. План буйынса һораузарға яуап биреү, бәйләнешле текст төзөү. Был нимә? Нимәгә? һорауларына яуап биреү. һораузарға таянып бәйләнешле текст төзөү.

17. Үтелгәндәрҙе кабатлау - 4сәғәт

Һүрәтле текст. Таблица. Сюжетлы һүрәттәр, картина. Тәүлектә, ваҡытты сәғәттәрҙә билдәләү. Касан? Нимә менән? һорауларына яуап биреү. Таблица тултырыу(Үзем һөйләмдә һүззәр тәртибен дөрөс билдәләү. Грамматика буйынса үтелгәндәрҙе кабатлау. менән алам. Өйҙә калдырам.). Нимә эшләйбөз? һорауына яуап биреү. Сюжетлы һүрәттәр буйынса хикәйә (текст-Лагерҙа көн тәртибе.).

III. Укытыу предметының төп йөкмәткәһе– 3-сө класс

1. Укытыу предметының төп йөкмәткәһе

Тема	Сәғәт	Йөкмәткеһе
1. һаумы, мәктәп! 1) Үтелгәндәрҙе кабатлау	1 сәғәт	Укыу эшмәкәрлеге, укыу әсбаптары, уларҙы бөхтә тоту. Көн режимы, таҙалыҡ, йыйнаҡлыҡ. Класта дуҫлыҡ, берҙәмлек, иман тураһында һөйләшеүҙәр, әсәрҙәр укыу. Башҡорт телендә өндәрҙең, хәрәфтәрҙең дөрөҫ әйтелеше һәм язылышы. <i>Ярай, ярамай, мөмкин һүҙҙәренең кулланышын активлаштырыу.</i>
2. Мин танышам 2) һин кем? 3) һин кайҙа йәшәйһең? 4-6) һин кайҙан?	5 сәғәт	Иҫәнләшеү. Танышыу диалогы. Һин кайҙан? Һинә нисә йәш? Һинең туғандарың бармы? (Сәнғәтле һөйләшеү.) Башҡорт теленең үзенсәлектә өндәре һәм хәрәфтәре. Хат языу.
3. Мин беләм алам 7—8) Был нимә? Бармы? 9-10) Нимәһеҙ?	4 сәғәт	Мәктәптә беләм алыу, класс бүлмәһе, дуҫлыҡ, берҙәмлек тураһында һөйләшеүҙәр, әсәрҙәр укыу.
4. Мин һәм минең ғаиләм 11) Кем? Нимә эшләй? 12-13) Нимә эшләргә тейеш?	3 сәғәт	Ғаилә ағзалары, уларҙың үҙеңә туғанлыҡ мөнәсәбәттәре. Был атамаларҙы үҙләштерәү. Темаға бәйләнешле яҡындарҙың эш-шөғөлдәре, уй-хыялдары, киләсәккә пландары. Ғаилә шәжәрәһе, уның әһәмиәте хаҡында һөйләшеүҙәр, текстар укыу. Башҡорт телендә бойороҡ һәм шарт һөйкәлеше. Уларҙың формаларын телмәрҙә кулланыу. Языу һәм һөйләү күнекмәләрен камиллаштырыу.
5. Мин һөнәр һайлайым 14—15) Кем кайҙа эшләй?	2 сәғәт	Һөнәр атамалары, таныш һәм яҡын кешеләрҙең шөғөл-һөнәрҙәре, уларҙың яҡшы сифаттары тураһында һөйләшеүҙәр, текстар укыу. Туғанлыҡ мөнәсәбәттәре. Укыу күнекмәләрен үстәрәү. Башҡорт телендә теләк мәғәнәһенең бирелеше, ул формаларҙы практик үҙләштерәү. <i>Булып эшләй</i> һүзбәйләнешең кулланыу.
6. Мин тәбиғәтте яратам 16-17) Нимәләр? Нимә эшләйҙәр?	2 сәғәт	Кеше һәм тәбиғәт. Башҡортостан тәбиғәте. Безҙә йәшәгән кейектәр, үсемлектәр, бөжәктәр. Кешенең уларға мөнәсәбәте. Тәбиғәткә һаҡсыллыҡ тураһында һөйләшеүҙәр. Башҡорт телендә синоним һүҙҙәрҙе сағыштырыу, кылымдарҙың заман формаларын, каршы куйыу теркәүестәрен практик үҙләштерәү. Телмәр күнекмәләрен камиллаштырыу.
7. Минең яраткан мизгелем. 18-20) Нимә? Нимә эшләй? 21-22) Минең яраткан мизгелем.	5 сәғәт	Башҡортостанда, үзбөз йәшәгән төйәктә көз, кыш, яз, йәй мизгелдәре, уларҙың билдәләре. Тәбиғәттең төрлө күренештәре. Мизгелдәргә ярашлы балаларҙың эштәре, уйындары тураһында һөйләшеүҙәр, әсәрҙәр укыу, мәкәлдәр, һынамыштар менән танышыу. Көн торошона бәйле һүҙҙәрҙе дөрөҫ кулланыу, телмәр күнекмәләрен үстәрәү, һөйләм төрҙәре. Тасуирлау элементтары.
8. Минең гардеробым	4 сәғәт	Кейем исемдәрен үҙләштерәү, элек өйрәнгәндәрҙе иҫкә төшөрөү. Кейемдә һаҡлап, көҙөрлөп

23-26) Ниндэй?		тотоу, һәр береһен үз урынына куйыу. Кейем һәм шәхси гигиена. Кейем һәм матурлыҡ, тыйнаҡлыҡ тураһында һөйләшеүҙәр, текстар укыу. Шиғырҙар ятлау. Башҡорт телендәге йөкмәтөү йүнәлешен, шарт һөйкәлешен практик үзләштереү. Был формаларҙы телмәрҙә кулланыу. Матур теләктәр әйтергә өйрәтөү.
9. Минең тыуған көнөм 27-29) Касан?	3 сәғәт	Балаларҙың тыуған көн байрамы, уға әҙерлек мәшәкәттәре. Тыуған көн байрамын үткәреү эһлаһы. Кунактар саҡырыу, уларға хөрмәт күрһөтөү, мәжлестә үҙендә тотоу тураһында һөйләшеүҙәр, текстар укыу, шиғырҙар ятлау.Итәғәтлелек нормаларын үзләштереү. Башҡорт телендәге бойорок, теләк һөйкәләше формаларын практик үзләштереү.Әҙәплелек нормаларын белдереүсә һүзҙәр һәм һөйләмдәр. Саҡырыу кағызы, котлау.
10. Мин сәйәхәтсә 30-33) Нимә менән? Нисек?	4 сәғәт	Сәйәхәт, уның кешегә файҙаһы, әһәмиәте, сәйәхәт урындары, йүнәлештәре, спорт һәм сыныҡыу тураһында һөйләшеүҙәр, текстар укыу. Килеш ялғауһары, кире кағыу формаларын <i>менән</i> бәйләүесен телмәрҙә кулланыу.
11. Кабатлау 34)	1 сәғәт	Укыу йылы буйынса өйрәнелгәндәрҙе кабатлау, белгәндәрҙе кабатлау, белгәндәрҙе тәрәнәйтөү, һүҙлектә байытыу. Телмәр күнекмәләрен камиллаштырыу.

III. Укытыу предметының төп йөкмәткәһе– 4-се класс

1. Укытыу предметының төп йөкмәткәһе

Тема	Сәғәт	Йөкмәткәһе
1. Көн дә мәктәпкә барам һаумы, мәктәп!	5 сәғәт	1. 1) Беренсе сентябрь — Белем көнө! Үтелгәндәрҙе кабатлау 2) Мин мәктәпкә ни өсөн йөрөйөм? һөйләм. 2. 3) Мин ниндәй дәресте яратам / яратмайым? һөйләм 4—5) Мин нимә укырға яратам? Исем. 3. 6) Мәктәптәге дуһтарым менән таныштырайыммы? Исем 4. 7—8) Без мәктәптә нимә тураһында һөйләшәбез? Исем. 5. 9) Телмәр үстөреү. Исем
2. Мин ғаиләмдә яратам	5 сәғәт	6. 10) Безгә бергәләп күңелле. Сифат 11—12) Мин — тәрбиәлә бала. Сифат 7. 13) Минең өйзәге бурыстарым. Сифат 8. 14—15) Минең яраткан шөгөлөм. Сифат 9. 16) Мин йәшәгән бүлмә. Сифат

		10. 17) Минең кескәй дусларым. Сифат
3. Үзем йәшәгән ер тураһында һөйләйем	5 сәғәт	11. 18) Мин йәшәгән Ер. Алмаш 19) Мин йәшәгән йорт/район. Алмаш 12. 20) Минең күршеләрем. Алмаш 13. 21) Мин яраткан урындар. Алмаш 14. 22) Безҙең урам/йорт балалары. Алмаш 15. 23—24) Безҙең уйындарыбыҙ. Алмаш
4. Ауылда, калала йәшәйем	5 сәғәт	16. 25—26) Минең тыуған ауылым/калам. һан 27—28) Ауыл һәм кала тормошо. һан 17. 29) Калалағы һәм ауылдағы эштәр, һан 18. 30—31) Башҡортостандың калалары һәм ауылдары, һан 19. 32—33) Тыуған ерем мөгжизәләре, һан 20. 34) Телмәр үстөрөү, һан
5. Йыл мизгелдәре һәм һауа торошо тураһында һөйләшәбез	5 сәғәт	21. 35—36) Йыл мизгелдәре ниңә үзгәрә? Рәүеш 22. 37—38) Йәнлектәр йыл мизгелен беләме? Рәүеш 39—40) Бөжәктәр нисек йәшәй? Рәүеш 23. 41—42) һауа торошон беләү ниңә кәрәк? Рәүеш 24. 43—44) Киләсәктә тәбиғәттә үзгәрештәр буламы? Рәүеш 25. Телмәр үстөрөү, рәүеш
6. Төрлө хәлдәр тураһында һөйләшәбез	3 сәғәт	26. 45—46) Минең тормошомдағы ҡызыклы хәлдәр. Ҡылым 27. 47) Мажаралар илендә. Ҡылым 48) Минең иң зур хыялым. Ҡылым 28. 49—50) Минең кумирҙарым. Ҡылым 51) Телмәр үстөрөү дәресе. Ҡылым
7. Һатып алырға өйрәнәм	5 сәғәт	29. 52—53) Минең бюджет. Ҡылым 30. 54—55) Мин кейем һатып алам. Ҡылым 31. 56) Мин модалы кейем яратам. Ҡылым 32. 57—58) Бүлөк һайлайым. Ҡылым 33. 59) Телмәр үстөрөү. Ҡылым
8. Ҡабатлау	1 сәғәт	34. Уҡыу йылы буйынса өйрәнелгәндәрҙе ҡабатлау, белгәндәрҙе ҡабатлау, белгәндәрҙе тәрәнәйтеү, һүҙлектә байытыу. Телмәр күнекмәләрен ҡамиллаштырыу.

2. Укыу-укытыу программаһында планлаштырылған һөҙөмтәләрҙең үзләштерелгән баһалау

Клуста һәм өйҙә башкарыла торған язма эштәр өйрәтөү һәм тикшерү характерында була.

Уларға түбәндәгеләр инә:

- башкорт теленән төрлө типтағы күнегүҙәр;
- тәржемә эштәре (башкорт теленән рус теленә һәм киреһенсә);
- дәреслектәрҙәге әҙәби тексттарға пландар төҙөү;
- һорауҙарға язма яуаптар һәм иншалар;
- тел һәм әҙәби материалдар буйынса аналитик һәм дөйөмләштерү тибындағы схемалар, проекттар төҙөү.

Башкорт теленең ағымдағы, сирек йәки йыл аҙағында, шулай ук укыу йылы башында инеү диктаны, зур темаларҙан һуң йомғаҡлау контроль эштәре үткәрелә. Ағымдағы контроль эштәр программаның өйрәнелгән материалын үзләштерелгән тикшерү максатында уҙғарыла. Уларҙың төрө һәм үткәрү йышлығы өйрәнелә торған материалдың катмарлылығынан, укыусыларҙың белем кимәленән сығып билдәленә. Ағымдағы контроль эштәр өсөн укытыусы йә тоттош дәрежә, йә уның бер өлөшөн генә файҙалана ала.

Укыу йылы башында инеү диктаны, сирек һәм йыл аҙағында йомғаҡлау контроль эштәре мәктәп администрацияһы менән берлектә төҙөлгән график буйынса үткәрелә. Контроль эштәргә сиректең беренсе көнөндә һәм дүшәмбелә үткәрү тәкдим ителмәй.

Программа материалының үзләштерү кимәле укыусыларҙың дәресләрҙә телдән биргән яуаптарына һәм язма эштәренә ҡарап баһалана. Бының өсөн башкорт теленән 1-4-се кластарҙа түбәндәге күләмдә контроль эштәр, язма эштәр үткәрү ҡарала:

Белем кимәлен диагностикалау формалары:

Язма эштәрҙең төрҙәре:	1-се класс	2-се класс	3-ө класс	4-се класс
Контроль күсереп язу	1	2	1	1
Һорауҙарға яуаптар	1	0	1	1
Контроль диктант	1	1	3	2
Изложение	0	0	1	1
Инша	0	0	2	2

3. Укытыу процесында укыу-укытыу программаһында планлаштырылған һөҙөмтәләрҙең үзләштерелгән кулланылған:

3.1. Укытыу процесында кулланылған технологиялар

Башкорт телен һәм әҙәбиәттен укытыуҙа отошло тип һаналған инновацион технологиялар: белем биреүҙә үстәрелгән укытыу технологияһы, проектлау технологияһы, проблемалы укытыу, информатик технологиялар - үстәрелгән укытыу системалары - укыусының үҙенең ижади эшмәкәрлегенә, һәр яҡлап үсешкән шәхес булып формалашыуына алып килеүсе технологияларҙы кулланам.

Методтар

Күзәтеү, яуап һайлау, кыска яуап, башкарыу процесын баһалау, башкарыу процесын һәм һөҙөмтәһен баһалау, портфолио.

3.2. Материаль-техник кулланмалар

Телевизор; видеоплеер; магнитофон; DVD; компьютер; проектор; демонстрацион экран.

3.3. Укытыу процесында кулланылған укытыу электрон ресурстар

1. Башкорт теленән электрон һүзлектәр:

2. Урысша- башкортса һүзлек (Ураксин З.Г. Русско- башкирский китабы буйынса төзөлгән)

2). Аңлатмалы һүзлек. УраксинЗ.Г.

4). Дөйөм һүзлек.

3. Орфография һүзлеге. Суфьянов Н.Ф.

4. Толонбаев Х.А., Дәүләтшина М. С., Сиразетдинов З. Ә. Башкортса өйрәнәйек. Урыс мәктәптәренән 1-4 – се синыфтары өсөн башкорт теленән электрон дәреслек. – Өфө: Мәғариф министрлығы, 2003.

Башкорт теленән тематик планлаштырыу

Бүлек, тема (сәғәт)			
Класс			
1	2	3	4
1.Башкортостан-минән тыуған республикам - 1 сәғәт	1. Танышыу - 2 сәғәт. Һин кем? Һез кем? Һинән исемен кем(нисек)? Һин кайза йәшәйһең? Һинән нисә йәш? Һорауҙарына яуап биреү.	1. һаумы, мәктәп! – 1сәғәт 1)Үтелгәндәрҙе кәбатлау	1.Көн дә мәктәпкә барам һаумы, мәктәп! - 5 сәғәт
2. Танышыу - 4 сәғәт	2. Был мин – 2 сәғәт. Минән, һинән, уның алмаштарының мәғәнәләренә төшөнөү, уларҙы кулланып (ауырта-ауыртмай) һөйләмдәр төҙөү.	2. Мин танышам - 5сәғәт 2) һин кем? 3)һин кайза йәшәйһең? 4-6) һин кайзан?	2. Мин һаиләмде яратам - 5 сәғәт
3. Һаилә– 4 сәғәт.	3. Минән һаиләм – 3 сәғәт. Нимә эшләй? һорауына яуап биреү.	3. Мин белем алам - 4сәғәт 7-8) Был нимә? Бармы? 9-10) Нимәһез?	3. Үзем йәшәгән ер тураһында һөйләйем - 5 сәғәт
4. Мәктәп– 1 сәғәт.	4. Мин нимә яратам? – 2 сәғәт. Нимә менән? һөйләмдәр төҙөү.	4. Мин һәм минән һаиләм - 3 сәғәт 11) Кем? Нимә эшләй?	4. Ауылда, калала йәшәйем - 5 сәғәт

		12-13) Нимэ эшлэргэ тейеш?	
5. Укыу эсбаптары– 3 сэгэт.	5. Минең мәктәбем– 2 сэгэт. Ниндэй? хорауына яуап биреү. Һөйләмдә һүззәр тәртибе.	5. Мин һәнәр һайлайым - 2 сэгэт 14-15) Кем кайза эшлэй?	5. Йыл мизгелдәре һәм һауа торошо тураһында һөйләшәбез - 5 сэгэт
6. Төстәр– 2 сэгэт.	6. Минең класым – 1 сэгэт. Өндәү һәм хорау һөйләмдәр. Ниндэй? хорауына яуап биреү.	6. Мин тәбиғәтте яратам - 2 сэгэт 16-17) Нимәләр? Нимэ эшлэйзәр?	6. Төрлө хәлдәр тураһында һөйләшәбез - 5 сэгэт
7. Һандар - 2 сэгэт	7. Мин мәктәпкә йыйынам – 1 сэгэт. Һөйләмдәр төзөү, укыу, һөйләү.	7. Минең яраткан мизгелем - 5 сэгэт 18-20) Нимэ? Нимэ эшлэй? 21-22) Минең яраткан мизгелем.	7. Һатып алырға өйрәнәм - 3 сэгэт
8. Уйын, уйынсыҡтар - 3 сэгэт	8. Мин укыусы – 1 сэгэт. Диалог. Нисек? хорауына яуап биреү.	8. Минең гардеробым - 4 сэгэт 23-26) Ниндэй?	8. Кабатлау - 1 сэгэт
9. Кем ни эшлэй? - 2 сэгэт	9. Мин дәрестә- 2 сэгэт. Кайза? хорауына яуап биреү. Эргәһендә-в (предлог), внутри мәғәнәһен үзләштереү. Кайза? Өстөндә-на(предлог), астында-под (предлог) мәғәнәләрен үзләштереү.	9. Минең тыуған көнөм - 3 сэгэт 27-29) Касан?	
10. Тән өлөштәре - 2 сэгэт	10. Мин дәрестән сыҡтым– 4 сэгэт. Нимэ эшләйем? хорауына яуап биреү.	10. Мин сәйәхәтсе – 4 сэгэт 30-33) Нимэ менән? Нисек?	
11. Кейем-һалым - 3 сэгэт	11. Минең уйынсыҡтарым – 3 сэгэт. Нимэ? Нимәләр? Ниндэй? хорауҙарына яуап биреү. Бәйләнешле текст, диалог төзөү. Нимэ эшләйбез? Нимэ эшләмәйбез? хорауҙарына яуап биреү. Нимэ эшләмә? хорауына яуап биреү.	11. Кабатлау - 1 сэгэт 34)	
12. Йорт хайуандары һәм коштары - 2 сэгэт	12. Мин уйнарға яратам – 1 сэгэт. Нимэ эшләйбез? хорауына яуап биреү.		
13. Кырағай хайуандар һәм коштар - 3 сэгэт	13. Мин уйнарға сыҡтым – 2 сэгэт. Нисәнсе? хорауына яуап биреү.		
14. Кабатлау. Йомғаҡлау - 1 сэгэт	14. Минең кескәй дуҫтарым – 2 сэгэт. Был нимэ? Ниндэй? хорауҙарына яуап биреү.		
	15. Мин ял итәм - 2 сэгэт.		

	Кайза? Кайзан? Касан? хораузарына яуап биреу. Был нимэ?Нимэгэ? хораузарына яуап биреу.		
	16. Үтелгэндэрзе кабатлау - 4сэгэт		
Бөтөһе: 33 сэгэт	Бөтөһе: 34 сэгэт	Бөтөһе: 34 сэгэт	Бөтөһе: 34 сэгэт

1 класс.

Тематик планлаштырыу			Сәгәт һаны	Укыусыларзың эшмәкәрлегенә характеристика	Дата	
Темалар					план	факт
№	Лексик тема	Грамматик тема				
1	Танышыу. Без – укыусы.	Предмет. Тирә-йүндәге предметтар. Предметтарзы тамғалау.	1	Өлгө буйынса эш дәфтәрендә нөктәләрзе тоташтырыу элементтарына өйрәнәү. Тирә-яктағы предметтарзы атау, рус телендәге атамалар менән сағыштырыу. Үзең менән таныштыра белеү.	6.09	
2	Беззең мәктәп.	Кем ни эшлэй? Предметтың атаманың, хәрәкәтен белдергән һүззәр.	1	Өлгө буйынса һүрәт элементтарын эшләү. һорау бирергә, һораузарға яуап бирергә, диалог төзөргә өйрәнәү. Укытыусының һораузарын аңлап, уларға яуап биреү.	13.09	
3	Беззең класс Без дежур.	Һөйләмдәрзе шартлы билдэләр ярзамында тамғалау.	1	Һөйләм төзөй белеү, һөйләмде һүззәр йыйылманынан айыра белеү. Картина буйынса һөйләргә, һорау бирергә, һораузарға яуап бирергә, диалог төзөргә өйрәнәү.	20.09	
4	Укыу кәрәк-	Һүз. Һүз моделе.	1	Һүз, ижек моделдәрен белдергән шартлы билдэләрзе дәфтәргә төшө-	27.09	

	ярактары.	Һүззәге ижектер. <i>Нимә? Кайза?</i> һораузары.		рөү. Укыу әсбаптарын дөрөс атау. Картина буйынса һөйләү, һорау бирергә, һораузарға яуап бирергә, диалог төзөргә өйрәнәү.		
5	Уйынсыктар.	Һүззәрзе ижеккә бүләү. 3 ижекле һүззәр.	1	Һүз менән ижекте айыра беләү. Һүззәрзе ижектергә бүлөп әйтәү. Рус телендә һәм башкорт телендә һүззәрзе ижеккә бүлөүзе өйрәнәү һәм сағыштырыу. Уйынсыктарзы дөрөс атау.	4.10	
6	Һандар.	<i>Нисә? Күпме?</i> һораузары. 1-10-ға тиклемге һандар.	1	Әш дәфтәрәндә һандар бирелгән һүрәттәрзе буяу. Башкортса һанарға өйрәнәү. Картина буйынса һөйләү. Диалог төзөү. «Һан + исем (берлектә)» формулаһы буйынса һөйләү. Укытыусы укыған һөйләмде аңлау.	18.10	
7	Төстәр.	Предметтың билдәһен белдергән һүззәр. <i>Ниндәй?</i> һорауы.	1	Әш дәфтәрәндә бирелгән һүрәттәрзе төрлө төскә буяу. Бирелгән предметтарзы һүрәтләү. Укытыусы укыған һөйләмде аңлау.	25.10	
8	Йәшелсәләр.	Өн. Тартынкы өндәр. Өн моделе.	1	Емеш-еләктәр исемдәрен үзләштерәү, уларзың кеше организмына файзалы яктарын билдәләү. Картина буйынса һөйләргә, һорау бирергә, һораузарға яуап бирергә, диалог төзөргә өйрәнәү.	8.11	
9	Йыл мизгелдәрә.	Телмәр үстәрәү. «Һөйләшәү».	1	Әш дәфтәрәндә өлгә буйынса нөктәләрзе тоташтырыу. Картина буйынса һөйләргә, һорау бирергә, һораузарға яуап бирергә, диалог төзөргә өйрәнәү.	15.11	
10	Азык-түлек.	Һузынкы өндәр. Нәзек, калын өндәр. Уларзың моделе.	1	Рус телендәге өндәр менән сағыштырыу. Һүрәттәр буйынса һөйләү.	22.11	
11	Милли аштар.	Нәзек, калын ижек-тәр. Уларзың моделе, һөйләм киҫәктәрә. Уларзың моделе.	1	Һөйләм киҫәктәрә булған һөйләм моделентөзөү. Калын, нәзек ижек-тәрзе айыра беләү, һөйләмдә һөйләм киҫәктәрәнен тәғәйен урыны булыуын үзләштерәү.	29.11	
12	Һауыт-Һаба.	Һөйләмдәһүззәрзең киләү тәртибе.	1	Һөйләмдә һүззәрзең киләү тәртибен үзләштерәү. Һөйләмдә һүззәр һанын билдәләй беләү. Айырым һөйләмдәрзе айыра беләү.	6.12	
13	Ғаилә.	Бәсым, һүззең өн моделе. Телмәр	1	Ғаилә ағзалары тураһында һөйләү. Бәсым төшөнсәһе менән танышыу, башкортса һүззәрзе бәсымдың куйылышын төшөнөү һәм	13.12	

		үстөрөү: «Беззең гайлә».		телмәрзә кулланыу. һорау һүззәрәнә басымды дөрөсқуйыу.		
14	Кейемдәр. Милли кейемдәр.	Логик басым.Хәбәр һөйләмдәр.	1	Һөйләмдең тамамланған уйзы белдерөен аңлау һәм практикала кул- ланыу. Тема буйынса укытыусы һөйләгәндәрзе иштә калдырыу һәм кабатлау.	20.12	
15	Йорт хайуандары. Йорт коштары.	Логик басым. Өндәү һөйләмдәр.	1	Өндәү һөйләм төрзәрәнә миҫалдар килтерөү, әсәрзән таба белеү. Интонация яғынан һөйләм төрзәрән айыра белеү. Йорт хайуандарын карауза яуаплылыкты аңлау.	27.12	
16	Кырағай хайуандар.	Текст һәм мәғәнә яғынан бәйләнеше булмаған һөйләмдәр.	1	Тәкдим ителгән текст буйынса һүрәттәр төшөрөү. Рус телендәге кейек атамалары менән башкорт телендәге атамаларзы сағыштырыу. Башкорт телендә <i>нимә?</i> һорауына яуап бирөүсә һүззәрзе айыра белеү.	17.01	
17	Хәрәф – өндөң тамғаһы. Эшкә анализ.	Кабатлау. Бәйләнешле телмәр үстөрөү.	1	Тема буйынса һүрәттәр төшөрөү. Кыш мизгеленең үзенсәлектәрән билдәләү. Тәкдим ителгән тема буйынса бәйләнешле текст төзөү.	24.01	
18	Мин укый беләм. «Шалқан» әкиәте.	Оо, Ыы, Ээ,Әә өнө һәм хәрәфе.	1	Өндәрзе дөрөс әйтеү. Башкорт һузынкыларын рус телендәге һузынкылар менән сағыштырыу һәм айырмаһын күрһәтеү.	31.01	
19	Ж. Кейекбаев “ Айыу ниңә койроқһоз?”.	Өө, Үү,Кк,Ғғ өнө һәм хәрәфе.	1	Ө, Ү өнөн дөрөс әйтеү күнекмәләрен үзләштерөү. Тема буйынса әңгәмәлә катнашырға өйрәнөү. Данлыклы рәссамдар тураһында һөйләшеү.	7.02	
20	К. Ушинский «Эш бөткәс уйнарға ярай».	Һһ, Җз өнө һәм хәрәфе.	1	Өн менән хәрәфте айыра белеү. Әйтелгән һүззе язылған һүзгә әйләндерөү. Һ,Җ өнөнөң әйтелеү үзенсәлектәрән үзләштерөү. Текст өстөндә эшләү күнекмәләренә өйрәнөү.	14.02	
21	“Тирмә” әкиәте.	ң, ҫ өнө һәм хәрәфе.	1	ң, ҫ өнөнөң әйтелеү үзенсәлектәрән үзләштерөү. Башка өндәрзән айырмалы яктарын билдәләү. Текст буйынса әңгәмәлә катнашыу.	28.02	
22	Л.Толстой “ Тейен менән бүрө”.	В хәрәфенең өс өндө белдерөүе: [в], [у], [ү].	1	В өнөнөң әйтелеү үзенсәлектәрән үзләштерөү. Өндөң һүззә килеү урынына карап, әйтелешен күзәтеү. Укыу күнекмәләрен үстөрөү.	7.03	
23	“Башак” (Украин халык	Ике өндө белдергән Ее, Юю, Яя	1	Һүззе әйтергә, тыңларға. Һүззә [йа], [йу], [йе] өнөн тикшерергә, һығымта яһарға.	14.03	

	әкиәте).	хәрефтәре.				
24	Тикшерев эше.	Йй өнө һәм хәрефе.	1	[й] өнөн дөрөс әйтергә, иштергә. Уға характеристик бирергә.	21.03	
25	Ф.Сынбулатова “Атай- ғаиләлә хужа”.	У-Ү,Кк,Ғғ өнө һәм хәрефе.	1	Һүззәр, һөйләм, текстар укыу.	4.04	
26	Л. Толстой “ Атай һәм улдар” .	Зз, 3з өнө һәм хәрефе.	1		11.04	
27	М.Пришвин “ Алтын болон”.	Хх, һһ өнө һәм хәрефе.	1	Парлы яңғырау – һаңғырау тартынкыларзы сағыштырырға, һығымта яһарға. Гг – Кк, Ғғ – Кк, Сс – с, Хх – һһ, Нн – ң хәрефтәрен дөрөс тоташтырырға.	18.04	
28	“Кем бай ” әкиәте.	Сс, с өнө һәм хәрефе.	1		25.04	
29	С. Кәрим “ Тәүге дәрәс”.	Гг, Ғғ өнө һәм хәрефе.	1		2.05	
30	Ф.Сынбулатова“ Картатайым кәңәштәре”.	Нн, ң өнө һәм хәрефе.	1		16.05	
31	Тикшерев эше.	Нәзек, калын айырыу тамғаһы (ь, ь).	1	Нәзек, калын айырыу тамғаһы булған һүззәрзең өн моделен төзөргә, транскрипциялә һәм хәрефтәр менән язырға.	22.05	
32	Л. Толстой “ Иң –иң матуры”.	Алфавит.	1	Тикшерев.	23.05	
33	“Өс кыз” әкиәте.	Предметтың билдәһен белдеревсе һүззәр.	1	Предметтың эшен белдеревсе һүззәрзе телмәрзә кулланыу, һүззәрзе шыма, аңлы һәм тасуири укыу.		

2 класта башкорт теленән календарь-тематик планлаштырыу

№	План буйынса дата	Фактик дата	Тема	Искәрмә
1	03.09		Танышыу.Һаумыһығыз! Хәлдәр нисек	
2	10.09		Минең мәктәбем. Яңы укыу йылы менән!. Бөгөн кем дежур? Кем?Нимә?	
3	17.09		Укыу кәрәк ярактары. Миңә нимә кәрәк.Өн- хәрәфтәр.	
4	24.09		Һанайык әле? Һиңә нисә йәш?	
5	01.10		Азна көндәре. Дәрестәр теҙмәһе. Дәрестә, тәнәфестә/Ижек.	
6	8.10		Минең республикам. Һүзәрзе юлдан юлға күсерәү.	
7	15.10		Контроль диктант.Класта.	
8	22.10		Хаталар өстөндә эш. Йомғаклау дәресе.	
			2-се сирек -6 сәғәт	
1	12.11		Мин Башкортостанда йәшәйем.	
2	19.11		Мин калала, ауылда йәшәйем.	
3	26.11		Мин һәм минең ғаиләм.	
4	3.12		Безҙең татыу ғаилә.	
5	10.12		Азык-түлек. Емеш-еләк, йәшелсәләр	
6	17.12		Контроль диктант. Базарза..	
			3-сө сирек- 10 сәғәт	

1	21.01		Мин һәм минең дустарым.Яңғырау һәм һаңғырау тартынкылар.	
2	28.01		Минең душым. Йорт хайуандары һәм коштары	
3	4.02		Байрамдар.Һөйләм.	
4	11.02		Мине уратып алған донъя. Һөйләмдең баш киҫәктәре.	
5	18.02		Безҙең фатир. Минең бүлмәм.	
6	25.02		Светофор тора юлда .Кала урамында.	
7	04.03		Безҙең өй. Йорт алды. Һауа торошо. Көн ниндәй?	
8	11.03		Контроль диктант. Муйнаҡ.	
9,10	18.03,25.03		Хаталар өҫтөндә эш. Нимәләр белдек?	
			4-се сирек 8с.	
1	08.04		Яраткан мизгелем –	
2	15.04		Яз килә. Баксалағы эштәр	
3	22.04		Йәмле йәй.	
4	29.04		Урманда. Ялан үҫемлектәре	
5	6.05		Кырағай коштар һәм йәнлектәр.	
6	13.05		Контроль диктант.Юлай.	
7	20.05		Хаталар өҫтөндә эш. Йомғаклау дәресе.	
8.	23.05		Йәйге каникулға эштәр.	

3-сө класта башкорт теленән календарь- тематик планлаштырыу

№	План буйынса дата	Фактик дата	Тема	Искәрмә
			1-се сирек -8 с.	
1	02.09		Танышыу. Хәлдәр нисек?Рәхим итеgez!Һөйләм. Һөйләм телмәре.	
2	9.09		Кайза йәшәйһең?.Һин кайзан?Һөйләм төрө.	
3	16.09		Минең мәктәбем.Мин дежур.Безең класс.Текст.	
4	23.09		Мәктәбем.Мәктәп хәтирәләре.(М.Кәрим) һөйләмдең баш киҫәктәре.	
5	30.09		Башкорт теле дәресендә.Йыйнак һәм таркау һөйләм.	
6	7.10		Музыка донъяһында.Һүззәр мәғәнәһе.	
7	14.10		Контроль диктант. “ Китап”	
8	21.,28.10		Хаталар өстөндә эш. Йомғаклау дәресе.	
			2-се сирек-8с.	
1	11.11		Минең республикам.Башкортостан- илгенәм.Тамырзаш һүззәр.	
2	18.11		Гүзәл баш калам.Ижек.	
3	25.11		Салауат Юлаев һәйкәле. (Р.Бикбаев) Ижек.	
4	2.12		Өфөлә транспорт төрзәре.Өфө урамдары буйлап.	
5	09.12		Мин һәм минең ғаиләм.Тамырзаш һүззәр.	
6	16.12		Контроль диктант.Урал кышы	

7	23.12		Хаталар өстөндө эш. . Олоно оло ит, кесене кесе ит	
8	30.12		Йомғаклау дәресе.	
			3-сө сирек-10с.	
1	20.01		Мин һәм минең дустарым.Байрамға әзерлек.	
2	27.01		Өзәп җағизәләре.Ъ һәм ь билдәләренең язылышы.	
3	3.02		Минең дустарым.(Х.Ризуанова) Исемһүз төркөмө.	
4	10.02		Дусым Акбай.Бесәйем. Күплек ялғауларының язылышы.	
5	17.02		Атайзар. Әсәйзәр байрамы. Килештәр.	
6	24.02		Мине уратып алған донъя.Нимә ул тәбиғәт?Килештәр.	.
7	3.03		Таузар илендә.Килеш	
8	10.03		Төйәгемдә йылғалар күп.Килеш	
9	17.03		Контроль диктант. Бесәйем..	
10	24.03		Хаталар өстөндө эш.Йәшел алтын.Дарыу үләндәре	
			4-се сирек-8с.	
1	07.04		Ат- кешенең дусы.Кылым.	
2	14.04		Канатлы дустар.Кылымдың заман формалары.	
3	21.04		Ағастар - урман йәме. Кылымдың заман формалары	
4	28.04		Тәбиғәтте һаклайык!	

5	05.05		Йыл мизгелдәре.: йәй, көз, кыш. Яз.Сифат.	
6	12.05		Язғы байрамдар.Еңеү көнө.	
7	19.05.		Контроль диктант.Йәйге каникулда..	
8	24.05		Хаталар өстөндө эш. Йомғаклау дәресе.	

4-се класта башкорт теленән календарь-тематик планлаштырыу

№	Дата		Дәрес темаһы	Искәrmәләp
	План	Факт.	1-се сирек -8 с.	
1	02.09		Хәйерле көн! Телмәр төрзәре.	
2	9.09		Якшы һүз матурлай донъяны. Текст өлөштәре.	
3	16.09		Татлы һүз- йән азығы.Текст төрзәре.	
4	23.09		Иғтибарлы булыу- үзе изгелек.Һөйләм азағында тыныш билдәләре.	
5	30.09		Минең мәктәбем. Мәктәп- белем усағы	
6	7.10		Белем- хазина. Һөйләм киҫәктәре.	
7	14.10		Китапханала .Һөйләм киҫәктәре.	
8	21.,28.10		Мәктәп ашханаһы. Контроль диктант	
			2-се сирек - 8 сәғ.	
1	11.11		Минең Республикам. Без үзебез башкорттар.Һүзбәйләнештәр.	
2	18.11		Башкортостандың гүзәл тәбиғәте.Башкорт теленең һүзлек составы.	
3	25.11		Башкортостан калалары.Ялғау төрзәре.	
4	2.12		Башкортостан йылғалары,күлдәре.Һүзьяһалыш.	
5	09.12		Мин һәм минең ғаиләм. Исемдәрең матур. Кем кушкан ?	
6	16.12		Шәжәрәнде беләһеңме?. Сифат.	
7	23.12		Спортты ярат.Сифат төрзәре..Һан	
8	30.12		Контроль диктант	
			3-сө сирек - 10 сәғ.	
1	20.01		Минең ялым.Килештәр.	
2	27.01		Минең буласак һөнәрем. Килештәр.	

3	3.02		Яраткан язуусым.Сифат, һан һүз төркөмөн нығытыу.	
4	10.02		Мин һәм минең дустарым. Дуҫ булуйык.Кылым.	
5	17.02		Яраткан музыка.Кылымдың заман менән төрләнеше.	
6	24.02		Кинола. Музейза.Кылымдың зат менән төрләнеше.	.
7	3.03		Мине уратып алған донъя. Тәбиғәт- уз йортобоз. Кылымдың киләсәк заманы.	
8	10.03		Алтын көзгә яратам. Кылым формалары.	
9	17.03		Кыш шығырлай табанда.Кылым һүз төркөмөн нығытыу.	
10	24.03		Контроль тест	
			4-се сирек – 8 сәғ.	
1	07.04		Карзар ирей, һыу таша. Үтелгәнде кабатлау.	
2	14.04		Гүзәл вакыттар етте.Алмаш.	
3	21.04		Ауылда һабантуй. Үтелгәнде кабатлау.	
4	28.04		Башкортостанда сыккан гәзит-журналдар.	
5	05.05		Телевидение программаһы. Үтелгәнде кабатлау.	
6	12.05		Минең тормошта компьютер.Үтелгәнде кабатлау.	
7	19.05.		Контроль диктант.	
8	22.05		Хаталар өстөндә эш. Йомғаклау дәресе.	

**ДОКУМЕНТ ПОДПИСАН
ЭЛЕКТРОННОЙ ПОДПИСЬЮ**

СВЕДЕНИЯ О СЕРТИФИКАТЕ ЭП

Сертификат 265170146627871538706179163738914973990086477803

Владелец Насыров Ринат Зуфарович

Действителен с 22.11.2023 по 21.11.2024